

Flora Zeelandica. Verspreiding van wilde planten in het Zeeuwse landschap in heden en verleden

Redactie: P. Meininger, 2018. FLORON,
1008 pagina's, € 35,00 (exclusief eventuele
verzendkosten). ISBN 978 90 76181 38 7

De Flora Zeelandica is een zeer fraai en kloek boek over de flora van Zeeland vroeger en nu. Met ruim 1000 pagina's op A4-formaat weegt het ruim vier kilo. Het boek is in de eerste plaats een atlas. De eigenlijke atlas wordt echter voorafgegaan door twintig hoofdstukken over ontwikkelingen in de provincie die de flora hebben bepaald: landbouw, overstromingen, deltawerken, maar ook de ontwikkeling van recreatie en campings. Het boek is rijk voorzien van foto's en figuren en voorzien van een inlegblad met alle afkortingen, symbolen en deelgebieden.

De eigenlijke atlas, hoofdstuk 21, beslaat 840 pagina's. Dit is de kern van het boek. Het hoofdstuk geeft een goed overzicht van de verspreiding van plantensoorten in Zeeland. Elke soort krijgt aandacht met een beschrijving van de groeiplaats, de verspreiding per deelgebied en een aanduiding van status en trend (1990-2017), gebaseerd op de NDFP verspreidingsatlas. In de eerste twintig hoofdstukken wordt de

ontwikkeling van het Zeeuwse landschap uitgelegd om de verspreiding van soorten nader te duiden. Deze hoofdstukken hebben globaal de volgende opbouw: geschiedenis, status en beheerder, abiotische basis en hydrologische ontwikkelingen, flora en ecologie. Vaak volgen dan nog enkele beschrijvingen van deelgebieden en altijd een slotparagraaf met overwegingen over het beheer en de toekomst van het gebied. Hoofdstuk 3 gaat over de bescherming,

waarbij ook kort wordt ingegaan op invasieve soorten. Al worden hier en daar kritische kanttekeningen geplaatst bij beheer en ontwikkeling, toch concluderen de schrijvers dat de Zeeuwse flora in natuurgebieden goed en deskundig wordt beheerd. Vervolgens komen de grote deelgebieden aan de orde, zoals de duinen, de Grevelingen en het Zoommeer, om te eindigen met een aantal hoofdstukken over speciale milieus, zoals landbouwreservaten, bloemdijken en zeedijken.

Voor mij persoonlijk was de dominantie van menselijke invloed een *eyeopener*. Hoofdstukken over het stedelijk gebied, de deltadammen, de zeedijken en vloedmerken, de wegbermen en kanaaldijken, de flora van de camping: de auteurs laten zien dat vrijwel alle landschappen in Zeeland zijn gemaakt door de mens en dat een groot deel slechts bestaat bij de gratie van menselijk handelen - peilbeheer, erosiebestrijding, de aanvoer van rivierzand voor dammen, dijken en Deltawerken. Het hele boek is doordrenkt van de mens als makende factor, zelfs in de taal waarmee gebieden worden aangeduid, met termen als 'de kruin van de dijk'.

Ook opvallend vond ik het feit dat er bijna 30 km² aan berm ligt in Zeeland. Dat is niet alleen een groot oppervlak, maar de bermen in Zeeland zijn ook in floristisch opzicht bijzonder. Aan de andere kant is ook te zien dat biodiversiteitsbehoud in het bermbeheer conjunctuurgevoelig is: maaien is duur en wordt overgelaten aan de mogelijkheden van de wegbeheerder, die er, net als elders in Nederland, gemakkelijk op bezuinigt. Daarbij zijn veel van de bijzondere planten in de Zeeuwse bermen in de nieuwe wet Natuurbescherming niet meer beschermd. Toch zijn er in Zeeland, naast de bekende historische bloemdijken, nog steeds een flink aantal waardevolle bermen en kanaaldijken die gericht worden beheerd.

Aan het boek hebben meer dan twintig auteurs meegewerkt. Dit is merkbaar aan de – overigens niet storende - stijlverschillen tussen de hoofdstukken. Hier en daar is de stijl wel wat stijfjes. Veel hoofdstukken bevatten een goede beschrijving van de vegetatie door de jaren heen, met ook voor de leek begrijpelijke uitleg van de ontwikkeling van het ecosysteem. Er zijn natuurlijk ook kleine kritiepunten, zoals een aantal inconsequenties. Zo worden planten

en dieren, soms zelfs in dezelfde sectie, nu eens zonder en dan weer mét hun wetenschappelijke naam aangeduid. Ook eindigen sommige hoofdstukken met een visie op ontwikkelingen in de nabije toekomst van een deelgebied, zoals de Grevelingen, terwijl andere besluiten met beheeradviezen.

Afgezien daarvan is dit een boek dat iedereen met hart voor het Zeeuwse landschap zou moeten hebben, of op zijn minst moeten kennen. Het is niet zo maar de flora van de provincie Zeeland, het is een zeer interessant boek over de landschapssystemen van de kust, hun zoute en brakke vegetatie en flora, de natuurlijke processen die er plaatsvinden, maar vooral over de dominante invloed van de mens op de inrichting en het beheer, en daarmee ook op de aquatische en terrestrische plantendiversiteit. Het is een boek dat je leert hoe deze provincie is geworden tot gemaakt land in al zijn landschapsecologische facetten. Een prachtig visitekaartje van de provincie Zeeland, dat er in geen bibliotheek of gemeentehuis zou mogen ontbreken.

ROB JONGMAN

De Flora Zeelandica is verkrijgbaar bij een aantal Zeeuwse boekwinkels en via de webshop van FLORON/RAVON (ravn.ccvshop.nl/Flora-Zeelandica).